

TYGODNIK

PETERSBURSKI

GAZETA URZĘDOWA

KRÓLESTWA POLSKIEGO.

Wychodzi we **WTORKI** i **PIĄTKI**. Prenumerata przyjmuje się pod adresem do Wydawcy Tygodnika w Petersburgu, lub do Expedycyi Gazet Petersburskiego Pocztańtu, nadto we wszystkich Poczłowych urzędach w Cesarstwie i Królestwie.

Cena **ROCZNA** w Rosyji z pocztą, a w Stolicy, z noszeniem do mieszkań, 15 rubli. **POŁROCZNA** 8 rubli srebrem.

PIĄTEK,

24 Września.

6 Października.

WIADOMOŚCI KRAJOWE.

PETERSBURG, 25 Września.
5 Października.

Przez Rozkaz dzienny CESARSKI w Wydziale Wojskowości, z dnia 19 Września, Dowódca 2 brygady 16 dywizyi pieszej Jenerał-major *Schonert I*, otrzymuje dymisyą dla słabości zdrowia z mundurem i pensyą.

— Przez Rozkazy dzienne CESARSKIE w Wydziale służby Cywilnej, 8 Września, Dyrektor Główny, Prezydujący w Komisji Rządowej Sprawiedliwości Królestwa Polskiego, Radzca Tajny, Senator *Wyczechowski*, na własną prośbę otrzymuje uwolnienie od służby; — Zostają zatwierdzeni na urzędach, obrani od Szlachty, Deputaci Kijowskiego Szlacheckiego Deputatskiego Zgromadzenia, z powiatów: Radomyślskiego, dotychczasowy, Sekretarz Gubern. *Czajkowski*, nowoobrani: *Czchryński*, dymisyonowany w 1852 roku z pułku Grenadyerskiego Cesarza Austriackiego w randze Podporucznika *Engelhardt*; *Wasilkowski*, Assesor Kijowskiej Izby Sądu Cywilnego Sekretarz Gubern. *Jotejko*, z zachowaniem dotychczasowych obowiązków; *Kaniewski*, Rejestrator Kolleg. *Konopacki*, i niemający rang, Kuratorowie zapasowych magazynów zboża w powiatach: Zwiennigrodzkim *Kaleński*, Skwirskim *Biliński* i Kijowskim *Rościszewski* od tychże powiatów, z uwolnieniem od dotychczasowych obowiązków; *Taraszczański* *Podhorski* i *Berdyczewski* *Gojzewski*; Sekretarz tegoż Zgromadzenia, dotychczasowy, Sekretarz Kancellaryi Kijowskiego Gubernijalnego Marszałka, Radzca Honorowy *Kozłowski*, z zachowaniem dotychcz. obowiązków; Dyrektor Kijowskiego Kantoru Handlowego Banku Państwa od Szlachty gubernii Kijowskiej, dotychczasowy, 14 klasy *Burczak - Abramowicz*; — 9 Września, Pełniący obowiązki Wołyńskiego Vice-Gubernatora, Kamer-junker, Radzca Dworu

hrabia *Keller*, za wysługę lat zostaje podniesiony do rangi Radczy Kollegijalnego; — 11 Września, Gubernator Cywilny Mohylewski, Rzeczywisty Radzca Stanu *Gamaleja*, zostaje zaliczony do Ministerstwa Spraw Wewnętrznych; Vice-Gubernator Czernihowski, Radzca Stanu *Skalon*, mianowany pełniącym obowiązki Mohylewskiego Cywilnego Gubernatora, Vice-Gubernator Astrachański, Radzca Stanu *Bollmann*, otrzymuje dymisyą; na miejsce jego mianowany Starszy Radzca Rządu Gubern. Witebskiego, Radzca Kollegijalny *Iwanow*.

Rozkaz dzienny Głównozarządzającego Wydziałem Dróg Komunikacyj i Budów Publicznych, z dnia 2 Września 1854 roku, № 163.

«Z NAJWYŻSZEGO JEGO CESARSKIEJ MOŚCI Rozkazu, mają być dokonane poszukiwania w celu wytknięcia linii drogi żelaznej, mającej się zbudować od Moskwy do morza Czarnego. Instrukcyja względem takowych poszukiwań, załącza się przy niniejszém. Cała przestrzeń, na której takowe mają się odbywać, podzielona zostaje na cztery działy: pierwszy od Moskwy do Orła, drugi od Orła do Charkowa, trzeci od Charkowa do Kremienczuga, czwarty od Kremienczuga do Odessy. Dla dokonywania poszukiwań wyznaczają się oficerowie korpusu Inżynierów Dróg Komunikacyj: w pierwszym dziale Podpułkownik *Żurawski*, w drugim Podpułkownik *Kiprijanow*, w trzecim Podpułkownik *von der Pahlen*, w czwartym Podpułkownik *Siemczow*. Ogólny kierunek i nadzor w tém dziele poleca się Jenerał-majorowi *Mielnikow*.

(Z załączonej instrukcyi, zawierającej szczegóły sposobu postępowania w ciągu poszukiwań i względów, ku którym takowe ma być głównie zwrócone, dowiadujemy się, że droga żelazna z Moskwy do Czarnego morza, będzie poprowadzona przez miasta Kaszyrę, Tułę, Orel, Fatież, Kursk, Obojan, Charkow, Połtawę, Kremienczug, Elisawetgrad, Olwipol i Bankowską slobodę, do Odessy).

O CHOLERZE.

W Petersburgu, po 19 Września pozostawało chorych 31 — w ciągu doby zachorow. 4 — wyzdr. 3 — umarło 3 — po 20 Września pozostało chorych 29.

W ciągu doby zachor. 1 — wyzdr. 6 — umarł 1 — po 21 Września pozostało chorych 23.

W ciągu doby zachor. 0 — wyzdr. 4 — umarł 1 — po 22 Września pozostało chorych 18.

WIADOMOŚCI ZAGRANICZNE.

TURCYA.

Gazeta Triestska zawiera następane nowiny z Konstantynopolu z dnia 11 Września:

«Twierdzą że Cesarz Maroku oświadczył zamiar przesłania Sułtanowi 30 milionów piastrow tureckich. Konstantynopol jest spokojny; najpiękniejsza panuje pogoda, od sześciu dni nie słyhać o cholery, ale w Syra, Smyrnie, Gallipoli, Andrynopolu, Warnie, Ruszczuku, Szumli, Widdinie i Dardanellach, plaga nie przestaje grasować. Nowy Hattiszeryf zrobi wyborny efekt w Europie; ale tu, widziano już tyle pokuszeń dążenia ku lepszemu, bez wszelkiego ziszczenia tych pięknych projektów, że wszyscy bardzo wątpią o skutku i ostatniego kroku. Członkowie Rady będą się zbierali, będą dni całe spędzali na rozprawianiu przy fajce, ale czy doprowadzi to do czegokolwiek? Chybaby do rozmaitych specyjalności mianowano europejczyków, których położenie, przy orędownictwie sprzymierzonych Mocarstw, stałoby się niepodległym, wtedy przełożenia ich, poparte przez też Mocarstwa, mogłyby otrzymać jakiś skutek. Turek bowiem potrzebuje, iżby go zmuszano do wszelkiego dobra, inaczej czuje doń wstręt, dla tego, iż wszelkie ulepszenie wymaga pewnego usiłowania, a wyższe klasy mają największą odrazę do wszystkiego, co w jakikolwiek sposób może je wprowadzić ze stanu spoczynku i próżnowania.»

— Gazety Wiedeńskie twierdzą, że przywrócenie Xięcia Stirbey na Hospodara Wałachii będzie tylko czasowe, i że nie przerwie bynajmniej układów między Komisarzami we względnie urzędzenia spraw administracyjnych tej prowincyi.

— Nowa Gazeta Pruska donosi, że feldcechmistrz baron Hess, przybył do Bucharestu 21 Września i że Komisarz cywilny baron Bach był spodziewany tamże nazajutrz. Baron Hess zabawi nie więcej nad dni kilka, poczem uda się do Wiednia.

— Gubernator Belgradu, Izzet - pasza, wyjechał ztamtąd 13 Września do Stambułu; miejsce jego zastąpił syn, Azyspasza, w charakterze Kaimakana.

— Piszą z Warny 10 Września, że tam z Francyi przybył wiliąj statek parowy z kilku oficerami wyższego stopnia i dwudziestu Siostrami Miłosierdzia, dla opatrywania chorych w lazaretach. Ten okręt doczeka się w Warnie drugiego statku parowego *Nyl*, który też wiezie Siostry Miłosierdzia, poczem oba odpłyną dla połączenia się z wielką Armadą.

— Korrespondencya z Trebizondy, z dnia 30 Sierpnia, do gazety Triestskiej, między innymi szczegółami o bitwie pod Kiuruk - Dara, mówi, że żołnierze tureccy strzelali do Czuczid-paszy (Guyon) i innych oficerów chrześcijańskich, co raczej przypisują namowom wodzów tureckich, niż fanatyzmowi samych żołnierzy.

— Powtarzając świeżo ogłoszoną w Monitorze Francuzkim deklaracyą, we względzie prawa armij francuzkiej, angielskiej i ottomańskiej do udziału, wraz z armiją austryacką, w zajęciu Xięztw nad-Dunajskich, z zawarowaniem, że obecność tej ostatniej nie ma stawić żadnej przeszkody w działaniach obronnych lub zaczepnych trzech wojujących Mocarstw przeciw Rossyi — gazeta *Zeit* czyni uwagi nad tą deklaracyą i objaśnia, że dawna zgoda między Austryą i Francją, względem zajęcia Xięztw, już nie istnieje, i że Mocarstwa lądowe nie zdołały porozumieć się z Austryą w przedmiocie działań wojennych przeciw granicy Rossyjskiej ponad Prutem.

— Nowa Gazeta Pruska daje następane wiadomości ze Stambułu, z dnia 11 Września: «Wojska nieprzystają w wielkiej liczbie ztąd odchodzić na brzegi morza Czarneego. Prawie codnia wojska francuzkie przybywają z Gallipoli do Stambułu i są odwożone do Warny. Przedwczora jazda turecka wysłana została ztąd na dwóch wielkich statkach parowych do Balczyku. Poseł Austryacki wysłał na morze Czarne statek parowy *la Custozza* dla obserwowania poruszeń floty sprzymierzonych.

— *Freudenblatt* daje następane nowiny z Warny 15 Września: «Statki parowe przewozowe floty sprzymierzonej przybyły tu z wiadomością o skutecznioném wylądowaniu. Natychmiast potem, zaczęło się zabieranie na okręty wojsk rezerwowych francuzkich i gońcy wyprawieni zostali do Stambułu, Londynu i Paryża. Jednocześnie przyszły depeche do Głównej kwatery armii Wschodniej, donoszące, że pierwszych dni Października przybędzie dotęjże armii 10,000 wojsk posiłkowych, z obozów pod Marsyliją i Tulonem.

— Piszą z Bucharestu, 17 Września, do *Freudenblatt*: «Przed dwoma dniami Omer-pasza wyjechał do Słobodziei nad Jałomnicą, dla przegładu wojsk. Wczora nowy bataljon austryackiego pułku Wielkiego Xięcia Konstantyna Mikolajowicza wszedł do naszego miasta. Co dawniej już donosiłem, dziś się sprawdza, mianowicie, że po zupełném zajęciu Xięztw przez wojska austryackie, wojska tureckie z nich ustąpią. Wiadomo z dobrego źródła, że nie zostanie ich więcej w Wałachii jak 6,000, i to jako garnizony Bucharestu (?) i Żurzewa. Wszystkie inne oddziały będą skierowane na Szumłę i Warnę. Już zaczęto wywozić lazarety.»

— Monitor Francuzki zawiera, następane doniesienie z Alexandryi, z dnia 1 Września: «Od wyjazdu ztąd Vice - króla Saida-paszy, największa spokojność nieprzystawała tu panować.

«Podług ostatnich wiadomości z Konstantynopolu Said-pasza przyrzekł Porcie nowy korpus posiłkowy od 10,000 ludzi, jakoż rozkazy zostały wydane dla zebrania w Alexan-

dryi wszystkich wojsk rozrządzalnych. Jest też mowa o wysłaniu kilku baterij artylleryi.

«Oczekiwany jest niezwłocznie w Suez pułk jazdy angielskiej, przybywający z Indyj i przeznaczony do armii Wschodniej. Rząd Egypcki skwapliwie udzielił żądanego przez Rząd Angielski pozwolenia przejścia tego pułku przez międzymorze Suezkie.»

(P. P.)

HISZPANIJA.

Wiadomości z Madrytu są z dnia 21 Września. Wybory na Kortezów zajmują wszystkie umysły; partye tak są rozdrobione, że ledwo jeden lub dwa wybory mogą być uważane za niewątpliwe.

— Kommissya, której było polecone śledztwo o powstaniu 28 Sierpnia, ukończyła i ogłosiła swoje zdanie sprawy. Margrabia d'Albaida (Orense), pułkownik Milans, jego brat don Sixte Camara, i nadto dwadzieścia dwie osoby są pozwane przed sąd za udział w buncie. Ten pozew przeszkodzi margrabi d'Albeid być kandydatem do wyboru na Izbę Kortezów.

(G. P.)

PORTUGALIJA.

Król dom Pedro, ze swym bratem, Xięciem Oporto, przybyli do Lizbony 15 Września, na okręcie parowym *Minidello* po dwudniowej podróży.

(G. P.)

ANGLIJA.

LONDYN, 25 Września. Lord Dundonald ogłosił list w gazecie *Standard* z oświadczeniem, że nie prawdą jest, jakoby Pierwszy Minister, lord Aberdeen, ofiarował mu dowództwo floty Bałtyckiej. Lord Dundonald dodaje, że przedstawił Rządowi plan, mogący zapewnić rychłe ukończenie wojny.

— Czytamy w gazecie Augsburskiej: «Sir Charles Napier nie wrócił jeszcze do Anglii, i powrót ten nie jest może tak bliskim jak twierdzono, a już prassa stronnictwa Tory, wita jego wjazd tryumfalny gorzkimi szyderstwami. «Przyszedł, ujrzał, i — nie zwyciężył,» mówi *Morning Herald*: «chciał okiełznać wielkiego Lewiatana, i, patrzcie, zamiast wieloryba, pojmał karasia!» Rossyjanie śmieją się, a my, jesteśmy sobie pośmiewiskiem świata.»

Inna gazeta stosuje do bitnego Karolka, (fighting Charley), te wiersze z poematu *Hudibras*:

The man who fights, and runs away,

Muy live to win another day (*).

wszakże, dodaje, że wina jest nie samego niefortunnego admirała, ale Gabinetu, który nie zdołał wyciągnąć żadnego pożytku z najbardziej olbrzymich, materyalnych i moralnych środków, jakie Rząd którykolwiek i kiedykolwiek miał w swem ręku, i że nie jeden tylko Napier zużył się na służbie J. K. Mości i stał się «ostróżnym.» Jest podobieństwo, że tory Dundas nie będzie tak surowo traktowany przez partyę do której należy.»

— P. Samuel Ward Tecker, adwokat Londyński, umieścił w *Daily News* zaprzeczenie pogłosce, powtórzonej przez rozmaite gazety, jakoby Królowa Marya Krystyna zamieszkała w Beaumont Lodge.

— Piszą z Londynu, 19 Września, do Nowej Gazety Pruskiej, że sekta Mormonów zyskuje w Anglii wielkie mnożstwo zwolenników.

Londyn, 25 Września. Zauważano, że ogłoszenie urzędowe o dokonaniem wylądowaniu wojsk sprzymierzonych w Krymie, nie spowodowało podniesienia się fondów na Gieldzie 22 b. m. Zrazu były kotowane po 96, ale ku końcowi Gieldy spadły na 95½ i ¾.

— Lord Clarendon, zapytywany urzędowie przez P. Johnson, negocyanta i agenta Indyj Wschodnich, czyli porty rosyjskie na morzu Czarném i Azowskim są, lub jak rychło będą w stanie rzeczywistej blokady, kazał mu odpowiedzieć, że podczas trwania na morzu Czarném skombinowanych lądowych i morskich działań wojennych, żądane katerygoryczne objaśnienia udzielone być nie mogą.

— Okręt 91 działowy, śrubowy *the Algiers*, wyprzedzany w tej chwili w Plymouth, będzie gotowy na 27 Września. Przeznaczony on jest na morze Czarne, dla wzmocnienia floty admirała Dundas.

— Z niektórych rozporządzeń administracyjnych wnoszą, że przynajmniej większa część floty angielskiej, za powrotem z morza Bałtyckiego, będzie zimowała w porcie Sheerness.

— Poczta z New-York, odebrana z datą 9 Września, przyniosła wiadomość z Kanady, że tameczny Gabinet, gdy nie mógł utrzymać swego kandydata do prezydencji Izby Przewodawczej, wyszedł w massie do dymissyi. Kroki uczynione dla złożenia nowego Gabinetu, nie wzięły jeszcze skutku.

— 12 b. m. odpłynął z Malty do Stambułu 57 pułk piechoty angielskiej.

(J. de S.-P.)

FRANCYA.

PARYŻ, 24 Września. Piszą z Paryża, 19 Września, do Gazety Augsburskiej: «Położenie Posła Pruskiego w Paryżu hrabi Hatzfeld, stało się tak trudnem, że dyplomata ten zapewna wyjedzie i zostawi na swoim miejscu Sprawującego interessa.—Ze względów zdrowia Minister Wojny przekładał Cesarzowi, iżby wojskom, zebranych w obozach pod Boulogne i St. Omer, pozwolono było zimować w pobliskich miastach; przełożenie to zostało odrzucone, i jest nawet rzeczą pewną, że liczba tych wojsk znacznie będzie powiększona. Rząd Francuzki chowa swe plany w największej tajemnicy i być może, że sam lord Palmerston nie całkiem jest do nich przypuszczony. Ztąd środki surowe przeciw prassie zagranicznej, która usiłuje zgłębić tę tajemnicę. Tak to świeżo numer gazety *Independance Belge* został zatrzymany, za to, że namienił o planie Ludwika Napoleona posunięcia obozów z pod St. Omer i Boulogne ku granicy nad- Reńskiej. Bardzo też źle są widziane artykuły, zawierające szczegóły o machinie piekielnej, urządzonej na drodze żelaznej północnej, a którą czysty traf odkrył. Nieszczęściem fakt ten jest zbyt prawdziwym i dowodzi nieublaganej nienawiści ku Ludwikowi Napoleonowi partyi demokratycznej, niezmordowanej w knowaniu coraz nowych spisków.— Po-

głoska, która dziś na Giełdzie krążyła o nowej pożyczce, okazała się przedwczesną.

— Korrespondent Paryżki Nowej Gazety Pruskiej wspomina o pogłosce, która się była rozeszła, iż Rząd odebrał od Konsula Francuzkiego z Bucharestu depezę, wyrażającą nieufność ku Austrii; twierdzono nawet że Gabinet Paryżki zażądał objaśnień w tym względzie.

— Po odebraniu depezy, które im były ztąd posłane, admirałowie flott sprzymierzonych na morzu Bałtyckim mieli naradę, na okręcie *Duke of Wellington*, na której stanęło, że w tym roku ani Sweaborg, ani Kronstadt nie będą atakowane. Admirałowie francuzcy z flotą swoją odpłynęli do Francji 20 Września.

— Monitor zawiera Dekret Cesarski, którym tymczasowo, do nowego postanowienia, przywóz wszelkich wódek zagranicznych do Francji zostaje pozwolony, za opłatą cła 15 franków od hektolitru czystego wysokoku. Dekret ten, wydany zapewna z powodu drożyzny zboża i choroby winorośli, wprowadza wielką zmianę w dotychczasowym ciele od wódek przywozowych, które było bardzo wysokie i bardzo rozmaite. I tak, pobierano:

- Od wódek wypędzonych z win, od hektolitru . . . 50 fr.
- Od wódek z wisień, melassu cukrowego i ryżu. 200 —
- Od romu i tafii kolonialnych 20 —

Wszelkie inne gatunki wódek były bezwarunkowo zakazane.

— Kiedy się przywóz wódek pozwala, rzecz ma się przeciwnie z Nową Gazetą Pruska; tak często bywa ona przez władze francuzkie zatrzymywana, że od 1 Kwietnia prenumeratorem zaledwo szesnaście numerów tej publikacji odebrali.

Paryż, 27 Września. Jenerał Espinasse odjechał na Wschód.

— Dwie depeze telegraficzne z Marsylii, z dnia wczorajszego dają nowiny z Konstantynopolu z dnia 15 Września. Rezerwa armii francuzkiej, znajdująca się w Warnie, odebrała rozkaz odpłynięcia z Warny do Krymu 18 b. m. pod dowództwem jenerała Levaillant.

— Na Giełdzie 27 Września (przez telegraf) 4½ procentowe 99 fran. — 3 procentowe 75 franków 25 centimów.

— 20 Września Poseł Amerykański w Madrycie, P. Soulé, z Sekretarzem poselstwa Stanów w Londynie, który przybył do niego z tej ostatniej stolicy, odjechał z Marsylii do Paryża. (J. de S.-P.)

NIEMCY.

WIEDŃ, 23 Września. Przedwczora, niezwłocznie po przybyciu Cesarza, przywołani zostali nowy Marszałek hrabia Wratislaw i Minister Spraw Zagranicznych hrabia Buol i N. Pan miał z nimi długą naradę.

— 21 b. m. Gospodar Walaehii, Xiążę Stirbey, był przyjęty przez Cesarza na posłuchaniu prywatnym i twierdzono, że miał się niezwłocznie udać w podróż do Bucharestu.

— Poseł Austryacki w Londynie, hrabia Thun, przybył do Wiednia.

— 23 Września liczne powozy, ładowne rozmaitemi potrzebami dla Dworu, odjechały do Pesth, i sądzą, że Cesarstwo JJ. wyjadą w podróż do Węgier między 28 i 30 b. m. Pobyt NN. Państwa w Pesth przeciągnie się zapewna do połowy Października.

— Gazeta *Vossa* twierdzi za pewną, że miasto Przemysł w Galicyi obrócone zostanie na twierdzą i dodaje że wstępne ku temu roboty już są rozpoczęte.

PRUSSY. 25 Września zrana Król Jmć odjechał do Szląska, w towarzystwie Ministrów Spraw Wewnętrznych i Skarbu, jenerała ze swego orszaku Schöler, i t. p. Król ma głównie zwiedzić miejscowości, zniszczone powodzią i zabronił wszelkich spotkań urzędowych, podczas tej wycieczki.

— 23 b. m. J. K. Wysokość Xiążę Regent Badański, odjechał z Berlina na powrot do swego kraju.

— Rozpuszczenie rezerwów korpusu gwardyj już się rozpoczęło i będzie ukończone w ostatnich dniach Września. Srodek ten rozciąga się na wszystkich żołnierzy pieszych, których zakres służby upłynął. Co się tyczy jazdy i artylerji, tych rozpuszczenie ograniczy się do bardzo szczupłej liczby.

— Piszą z Berlina, 21 Września, do gazety Belgijskiej: «Przedmiot cła, płaconego przez okręty za przejście przez cieśninę Sund, zaczyna mocno zajmować umysły. W roku 1852, przeszło przez Sund 837 statków Pruskich; w 1853 cyfra ta podniosła się do 1770, i tylko bardzo mała liczba uwolniona od cła została. Wiadomo że moc traktatów cło to stanowiących, trwała tylko po 1 Lipca 1851 i zakres ten przeszedł jakby niepostrzeżenie. Jeżeli traktaty te będą urzędowie wypowiedziane, Konwencya z roku 1841 pozostanie obowiązującą przez rok jeszcze, a Konwencya z roku 1846 przez sześć miesięcy. Daje się widzieć poruszenie, tak w prassie peryodycznej, jak i w powszechnym umyśle, ku otrzymaniu zniesienia podatku, nader uciążliwego dla naszego handlu na Bałtyku.»

— 24 Września miało miejsce otwarcie Sejmu prowincjonalnego Szląskiego.

FRANKFURT. Gazeta Frankfurtska donosi, że Sejm Niemiecki miał 21 Września pierwsze swe posiedzenie po odroczeniu i zajmował się jedynie sprawami potocznymi. Kwestya Wschodnia wcale nie była na stole i żadnego nowego w tym przedmiocie wniesienia nie odebrano.

— *Zeit* w numerze 26 Września donosi, że wszystkie Rządy Niemieckie, ile wiadomo, przychyliły się, w kwestyi Wschodniej, do polityki Pruskiej, a bynajmniej nie do Austryackiej. W takim to duchu najznaczniejsze z drugorzędnych Mocarstw Niemieckich, Bawarya, poleciła oświadczyć się swemu umocowanemu na Sejmie Niemieckim.

MUNICH, 23 Września. Cholera znacznie zmniejszyła się w stolicy, ale za to rozeszła się po całej Bawaryi. Skutkiem jej wtargnienia cel naszej wystawy przemysłowej został cał-

łowicie chybiony i Rząd, jak zapewniają, ma zamiar ponowienia jej w roku przyszłym. Izby Handlowe wezwane już zostały do wynurzenia swego w tym względzie zdania.

HANOWER, 19 Września. Dziś Królestwo JJ. Oboje, z Xiężną Teresą Altenbourg'ską, wrócili z Nordernej do stolicy.

— 18 b. m. otwarte zostało w Gettyndze zgromadzenie naturalistów i lekarzy niemieckich. W tym dniu było już ich 464. Ta cyfra musiała odtąd znacznie się powiększyć. Na podobny zjazd w roku przyszłym wyznaczony jest Wiedeń.

DARMSTADT, 24 Września. Dowiadujemy się z dobrego źródła, że Konferencya Celna powszechna, zgromadzona w naszym mieście, ze względu na drożyznę żywności, postanowiła przedłużyć do końca przyszłego Grudnia, zawieszenie wszelkich ceł przywozowych od zboża, jarzyn, mąki i innych wyrobów młynarskich.

NASSAU. W nocy na 23 Września Xiężna Jmć Nassauska szczęśliwie powiła syna. — Też w nocy piękny hotel Ministerstwa w Wiesbaden stał się pastwą ognia.

NOWINY Z BALTyku. List z Hamburga, z dnia 24 Września, donosi gazecie *Indépendance Belge* o przybyciu do Gdańska, 22 Września, statku parowego wojennego francuzkiego *le Daim*, który zostawił flotę w Ledsund 20 tegoż m. Wiadomość dana przez statek *Bulldog*, o odejściu z morza Bałtyckiego całej eskadry francuzkiej, okazała się mylną.

(G. P.)

WŁOCHY.

SARDYNIA. Zapewniają (mówi korespondencya z Turynu do gazety Augsburskiej,) że Ministrowie przed kilku dniami, uchwalili zniesienie wszystkich klasztorów i konfiskatę ich majątków. Niektórzy członkowie Gabinetu protestowali się przeciw temu, ale Ministrowie Spraw Wewnętrznych, Finansów i Wojny (PP. Ratazzi, de Cavour i Marmora) bronili takowej uchwały, jako jedynego środka ratunku dla Skarbu, w jego krytycznem położeniu. Głos Ministra Prac publicznych P. Paleocapa był w tym razie stanowczym, jako rozstrzygający równość głosów i ten dyktarz oświadczył się za zdaniem zniesienia klasztorów i konfiskaty dóbr. Co do samego wykonania uchwały, szczegóły tego wykonania będą postanowione po powrocie PP. de Cavour i Ratazzi, zostających na urlopie.

— Poszukiwania przeciw agentom Mazziniego i zatrzymywanie druków wydawanych z jego natchnienia, nie ustają w naszym kraju.

— Piszą w gazecie Augsburskiej, że włoch, zatrzymany w Bäle i którego wzięto za Mazziniego, jest niejaki Campanella, bardzo z twarzy podobny do sławnego burzyciela. P. Campanella został natychmiast wypuszczony na wolność po przekonaniu się o jego osobistości.

Medyolan, 11 Września. Od ukazania się cholery po 10 Września, zachorowało w Medyolanie 375 osób, wyzdrowiało 170, a umarło 189.

NEAPOL. P. Longobardi, Minister Sprawiedliwości, umarł tu z cholery.

(P. P.)

SZWAJCARYA.

TESSINO. Gazeta *la Democrazia* pisze, że adwokat Romagnoli, poddany Sardyński, został aresztowany jako główny agent Mazziniego; papiery które przy nim znaleziono, dostatecznie dowiodły, że był nim w rzeczy samej.

CHINY I WYSPI SANDWICH. Gazeta *Standard* donosi, że w New-York odebrano, przez Kaliforniją, wiadomość, o zdobyciu Kantonu przez powstańców Chińskich. Taż gazeta dodaje, że traktat, przez który wyspy Sandwich zostały wcielone do Stanów Zjednoczonych został zatwierdzony przez Króla tych wysp i jego Radę w Hawaii. (P. P.)

NAJPOŹNIEJSZE WIADOMOŚCI.

TURCYA. Konstantynopol, 15 Września. Vice-Król Egiptu Said-pasza. odjechał ztąd 11 b. m. do Alexandryi.

— Czytamy w *Zeit*: „Podług najświeższych i wiarogodnych wiadomości, Wódz naczelny armii austriackiej, przesłał Omerowi-paszy depeszę, zapowiadając, że nie pozwoli, iżby armija turecka przeszła przez linię wojsk austriackich, dla działania przeciw Rossyi. W skutek tego to oświadczenia, Serdar rozkazał swojej armii przejść na powrót za Dunaj, jakowe poruszenie rozpoczęło się 14 Września. Większa część sił tureckich rozmieści się pod Sylistryą i Warną.

— Podług Nowej Gazety Pruskiej, donoszą z Ruszczuku 16 Września, że Omer-pasza, założył tam znowu główną kwaterę po ustąpieniu z Bucharestu. Armija turecka zimować będzie w twierdzeniach po obu stronach Dunaju; tylko dwie dywizye skierują się ku Warnie i Kiustendzi. — Austriacy są spodziewani do Jass między 24 i 28 Września.

— Omer-pasza odebrał od Królowej Angielskiej wojenny order Łażni.

— Podług depeszy z Czernowic, 25 Września odebranej w Wiedniu, rzeczą zdaje się pewną, że Xiążę Ghika, wkrótce po wejściu austriaków do Jass, będzie zaproszony do objęcia rządów Mołdawii.

— Piszą z Konstantynopolu do gazety Augsburskiej, że pułkownik angielski Williams przybył do Trebizundu 4 Września, w drodze do Kars, dokąd się udaje w charakterze Komisarza nadzw. Rządu Brytańskiego. Posłaństwo tego oficera ma za cel nie tylko wpływania na działania armii azjatyckiej, ale i zaopatrzenie utrzymania 40,000 cypajów, które mają być przysłane z Indyj angielskich.

WIEDEŃ, 27 Września. Ostatni biuletyn o stanie Areyx. Maryi Dorothei donosi stopniowe polepszenie zdrowia. — Po jutrze Xiążę Stirbey odjeżdża ztąd do Bucharestu. — Wiadomości z Werony o marsz. Radeckim, który był zachorował, są, że marszałek jest dziś w pełnym powrocie do zdrowia.

PRUSSY. 26 Września wieczorem Xiążę Następca wyjechał do prowincyi nad-Reńskiej, której mianowany jest Gubernatorem.

MADRYT, 25 Września. Cholera prawie całkiem tu ustała.

GRECYA. Donoszą z Aten, 15 Września, że Izby nie będą rozpuszczone, ale zwołane w składzie dotychczasowym.

LONDYN, 28 Września. Gazeta Ministerjalna *Observer*, mówi, że flotta angielska pozostanie na morzu Bałtyckiem do czasu, aż lody zemkną wszystkie porty rossyjskie.

Na Gieldzie dziś, (tel.), Konsolidy 95½.—Rossyjskie 5 procentowe 99 — 4½ procent. 87½.

PARYŻ, 28 Września. Wczorajszy Monitor zawiera Dekret Cesarski, reorganizujący Policją Paryżką na wzór Londyńskiej.

— Na Gieldzie dziś, (tel.) 4½ proc. 98 fr. 80 cent. — 3½ proc. 75 fr. 10 centimów. (J. de S-P.)

WIADOMOŚCI ROZMAITE.

W poprzedzającym № daliśmy wymiary pałacu Kryształowego Paryskiego. Dziś już zaczynają mówić o wielkiej uczcie, która dana będzie na otwarcie w roku 1855 Wystawy przemysłowej w tym pałacu. Uczta będzie na 5,000 osób, po 20 franków od osoby.—Na czas trwania wystawy utworzony ma być klub dla cudzoziemców, gdzie wszelkie gry losowe będą zabronione. Jest wszakże wątpliwość iżby Rząd dozwolił założenia takiego klubu.—Mnóstwo kandydatów stawilo się już dla otrzymania przywileju na założenie kantoru, dla składania przez odwiedzających wystawę płaszców, parasolów, lasek i t. p. Minister Stanu pozostawił wszystkie prośby bez skutku i nadał ten przywilej sławnej niegdyś aktorce George, która dziś znajduje się w niedostatnym stanie. Sądzą, że przywilej ten przyniesie jej około 100,000 franków.

Madrycki korespondent gazety Paryskiej *Presse* donosi, że po nastaniu obecnego przewrotu, uczyniona była próba zaprowadzenia w Madrycie klubu żeńskiego. Na pierwszym zaraz posiedzeniu ułożona została przez obecne panie-członki, prośba do Kortezów o udzielenie prawa kobietom głosowania na wyborach deputowanych. Ale bezpośrednio potem jedna z członków wniosła, iżby odtąd beżeństwo mężczyzna było zabronione, i żeby wszyscy dotychczasowi Kawalerowie Marcowi poddani zostali pod rozmaite kary, ze względu na okoliczności obciążające lub zmniejszające winę. Wniosek ten wzbudził śmiech powszechny, w skutku którego klub sam się rozwiązał.

Od 1 Października otwarta będzie linia telegraficzno-elektryczna między Sarrebruck i Metz, tak dla korespondencji rządowych jako i prywatnych. Ta nowa linia ustanawia komunikacją wprost, między Prussami i Francją.—Piszą ze Stettinu że niezwłocznie wyprowadzona będzie linia telegrafu elektrycznego między tym miastem i Stralsund.—W tej chwili pracują nad przeciągnięciem liny podwodnego telegrafu między miastem Szwedzkiem i Helsingborg i wyspą Hven na Sundzie, z kąd komunikacja poprowadzona będzie aż do Kopenhagi, co uzupełni linią między Hamburgiem i Stockholmem.—W Szwajcaryi telegrafy podobne będą przechodziły w dwóch miejscach przez jeziora. Jeden z nich położony Stanz, wieś położoną nad jeziorem Lucerny, z drugim jego brzegiem. Wprędce też przeciągnięty zostanie przewódnik elektryczny przez jezioro Konstancyjskie, od Friedrichshafen do Romanshorn. Konwencja między delegowanymi dwóch krajów: Wirtembergu i Szwajcaryi jest już podpisana.

Doktor Brown w Anglii, po długoletnich probach, zdołał nakoniec znaleźć masę plastyczną, wypełniającą doskonale wszystkie potrzebne warunki, i dającą się wyciskać z całą delikatnością obrysów, właściwą gypsovi Paryskiemu. Masa ta ma całą białosć najpiękniejszego marmuru sncyerskiego, jest bardziej od marmuru nieprzenikliwa i nieprzepuszczająca wilgoci, przeto lepiej wytrzymująca wszelkie zmiany powietrza; po należytem wyschnięciu jest twarda i ma odłam krystaliczny a zarówno dobrze służy do odlewania przedmiotów najdrobniejszych, jak i najbardziej kolosalnych, albowiem nie zgniata się własnym, by największym ciężarem. Przedmioty wyrabiane z tej kompozycji nie będą droższe nad zwyczajne gypsove. Wynalazca wyrobił już rozmaite posągi i popiersia, które były podziwiane przez najpierwszych artystów w Rzymie.

Niedawno odbyło się w Londynie zgromadzenie uczonych, pod prezydencją byłego Posła Pruskiego, P. Bunsen, dla roztrząszenia rozmaitych systematów Powszechnego Abecadła, tego wielkiego filologicznego zadania, które oddawna już zajmuje uczonych wszystkich krajów. Wiadomo jakie przeszkody spotyka postęp christianizmu i oświaty, szczególnie w Azji i Afryce, skutkiem albo niezłuchzonej rozmaitości alfabetów, których używają ludy tych części świata, albo też zupełnej niezajomości sztuki Kadmosa. Są miliony ludzi nieumiejących czytać, a to dla tego, że nigdy język ich nie był napisany; trzeba więc dla nich wymyślić alfabet. To właśnie czynią prawie wszyscy misyonarze, znajdujący się pomiędzy temi ludami. Ale gdy każdy z nich inny i na innym systemacie oparty kreśli alfabet; wynika ztąd zamieszanie, które niemniejsze stawi trudności, od tych, jakie się spotykają w różnorodności systematów używanych przez ludy, które mają własne abecadło i literaturę. Zbytecznym byłoby dowodzić korzyści, jakieby wynikły ze zniesienia wszystkich tych pisemnych zwikłań i z wprowadzenia jednostajności w znakach pisemnych, któreby zarówno były zrozumiałe dla Paryżanina, jak i dla obywatela Pekinu, Mozambiki i Hanolulu.

Piszą w gazecie Kanadyjskiej *Toronto-Colonist*: „Ośm osób przyjęte zostały do domu Pomieszanych, w stanie waryacji, sprawionej przez nadmierne używanie kamfory, jako środka ochraniającego od cholery. Niektóre z tych osób nosiły kamforę we wszystkich kieszeniach, i od czasu do czasu zjadały drobne odłamy tej substancji; inne zaprawiały nią wódkę, którą pić zwykły. Jest to wiadomym faktem, że kamfora, w bardzo nawet małej dozie, dana psu, wprawia go w obłąkanie; teraz się pokazuje, że użyta w większej ilości, czyni ten sam skutek na ludziach.”

(Kiedy zbliżymy te fakta, że znany demokrat francuzki, Doktor Raspail jest oraz najgorliwszym propagandyską kamfory, mimowolnie wyradza się pytanie, azali niemasz pewnego związku między doktrynami demokratycznymi, a skutkami kamfory, której działanie na umysł ludzki świeżo zostało zauważane w czasie grasującej w Kanadzie cholery.)

W Meldorff, W. X. Holstyńskim, w nocy na 8 Września był tak znaczny mróz, że następującego rana widziano jeszcze lód na wodach biegnących.